

Ⓔ Averz

Na líci zberateľskej euromince je budova Múzea SNP v Banskej Bystrici. Kompozíciu v spodnej časti mincového poľa dopĺňa historická mapa Slovenskej republiky, na ktorej je vyznačené povstalecké územie s bodovým označením Banskej Bystrice ako srdca povstania a šípkami označujúcimi smer vojenských útokov na potlačenie povstania. Štátny znak Slovenskej republiky je v ľavej časti mincového poľa. V hornej časti mincového poľa je letopočet 2024, pod ktorým sú v dvoch riadkoch názov štátu SLOVENSKO a nominálna hodnota 10 EURO. Vpravo od budovy Múzea SNP je značka Mincovne Kremnica, štátny podnik a štylizované iniciálky autora zberateľskej euromince ak. soch. Zbyňka Fojtů ZF.

Ⓔ Reverz

Na rube zberateľskej euromince je v strede umiestnený znak povstaleckého letectva, ktorý na pravej strane dopĺňa tank LT vz. 38 a na ľavej strane skupinový výjav mínometníkov v bojovej akcii. V spodnej časti mincového poľa je povstalecké lietadlo Avia B.534.217 a nad ním fragment povstaleckého pancierového vlaku. V hornej časti mincového poľa je letopočet 1944 a pod ním v troch riadkoch text SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE.

Príchod Trnavskej posádky na povstalecké územie

Ⓔ Údaje o minci

Nominálna hodnota:	10 eur
Materiál:	Ag 900, Cu 100
Hmotnosť:	18 g
Priemer:	34 mm
Hrana:	• JÁN GOLIAN • ZAČNITE S VYŠTAHOVANÍM! • 29. 8. 1944
Náklad:	limitovaný, maximálne 20 000 ks v bežnom a proof vyhotovení
Autor návrhu:	ak. soch. Zbyněk Fojtů
Rytec:	Jakub Morávek
Výrobca:	Mincovňa Kremnica, š. p.

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Vydala: © Národná banka Slovenska, august 2024

Text: Mgr. Lukáš Volentier, PhD.

Foto: Archív Múzea SNP

[www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/
eurove-mince/zberatelske](http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske)

www.nbs.sk

Slovenské
národné povstanie
80. výročie

STRIEBORNÁ ZBERATEĽSKÁ EUROMINCA

Slovenské národné povstanie (SNP) patrí k dôležitým historickým udalostiam, ktoré sa zapísali nielen do dejín Slovenska, ale aj do dejín európskeho odboja proti nacizmu. Na území Slovenského štátu pôsobilo viacerých odbojových skupín, no prakticky vôbec nespolupracovali. Zlomom v tejto patovej situácii bolo podpísanie *Vianočnej dohody* v roku 1943, ktorá spojila odbojové skupiny, a vznikla Slovenská národná rada (SNR).

SNR a londýnska exilová vláda poverili podplukovníka Jána Goliana, aby pripravil plány na ozbrojené vystúpenie proti nemeckej armáde. Prvý variant rátal so spoluprácou s jednotkami Červenej armády, ktoré sa približovali k hraniciam Slovenskej republiky. Druhý variant počítal s vyhlásením SNP v momente, keď na naše územie vstúpia nemecké jednotky pripravené obsadiť územie Slovenska. Nemecká strana sa v lete v roku 1944 snažila vytvoriť zo Slovenska pevnosť proti postupujúcim jednotkám z východu.

Obsluha guľometného vozňa IPV. Štefánik
(foto: Dr. Ivan Székely)

Brigádny generál Ján Golian (* 1906 - † 1945)

Zámienkou pre nemecký zásah bola aj žiadosť prezidenta Jozefa Tisa o vojenskú intervenciu v krajine. V priebehu 29. augusta 1944 sa do Banskej Bystrice dostali správy, ktoré hovorili o prvých stretoch žilinskej posádky s nemeckými jednotkami. Vo večerných hodinách bolo na pokyn pplk. Jána Goliana vyhlásené Slovenské národné povstanie tajným kódovým heslom „Začnite s vyťahovaním!“. V prvých dňoch boli niektoré vojenské posádky, najmä na západnom Slovensku, odzbrojené a nemohli sa zapojiť do povstania. Ďalšou veľkou stratou bolo odzbrojenie dvoch divízií na východnom Slovensku, ktoré mali tvoriť hlavnú časť povstaleckej armády. Aj napriek nepriaznivým okolnostiam sa postupne do bojových operácií proti útočiacej nemeckej armáde v priestore stredného Slovenska zapojilo približne 60-tisíc vojakov a 12-tisíc partizánov z 35 národov a národností z celého sveta. Velil im pplk. Ján Golian, ktorý bol začiatkom septembra povýšený na brigádneho generála. V októbri sa veliteľskej funkcie ujal plánovaný veliteľ povstania, divízny generál Rudolf Viest. Zmena vo velení a štruk-

túre povstaleckého vojska – rozdelenie vojsk z pôvodných dvoch na šesť taktických skupín – však nedokázala zastaviť nemeckú armádu, ktorá 18. októbra 1944 začala generálnu ofenzívu. Jej zámerom bolo definitívne potlačenie povstania. Generál Viest pod váhou týchto udalostí vydal rozkaz na prechod na partizánsky spôsob boja s cieľom operovať v tyle nepriateľa a čakať na oslobodzovacie jednotky. Banská Bystrica bola obsadená 27. októbra 1944 a bojové operácie pokračovali ďalej v horách.

Spolu s povstaním vo Varšave a bojmi na Balkáne sa SNP radí k najväčším protinacistickým povstaniam v Európe. Slovenský národ sa prihlásil k demokratickému odkazu Československa a zaradil sa k víťazným krajinám 2. svetovej vojny.

Divízny generál Rudolf Viest (* 1890 - † 1945)